

Računovodstveno praćenje zaiha sirovina na primjeru Iločki podrumi d.d. Ilok

Vig, Bruno

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:780593>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij *Ekonomija i poslovna ekonomija*

Bruno Vig

**RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE ZALIHA SIROVINA NA
PRIMJERU ILOČKIH PODRUMA D.D. ILOK**

Završni rad

Osijek, 2024.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij *Ekonomija i poslovna ekonomija*

Bruno Vig

**RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE ZALIHA SIROVINA NA
PRIMJERU ILOČKIH PODRUMA D.D. ILOK**

Završni rad

Kolegij: Računovodstvo

JMBAG: 0165080628

E-mail: bvig@efos.hr

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Blaženka Hadrović Zekić

Osijek, 2024.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics and Business in Osijek

University Undergraduate Study Programme Economics and Business

Bruno Vig

**ACCOUNTING OF RAW MATERIALS ON THE EXAMPLE OF
ILOČKI PODRUMI D.D. ILOK**

Final paper

Osijek, 2024.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni _____
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Bruno Vig

JMBAG: 0165080628

OIB: 77109986827

e-mail za kontakt: bruno.efos@gmail.com

Naziv studija: Ekonomija i Poslovna ekonomija

Naslov rada: Računovodstveno praćenje zaliha sirovina na primjeru Iločkih podruma d.d.Ilok

Mentor/mentorica rada: Izv.prof.dr.sc. Blaženka Hadrović Zekić

U Osijeku, 17.09.2024. godine

Potpis _____

Računovodstveno praćenje zaliha sirovina na primjeru Iločkih podruma d.d. Ilok

Sažetak

Osnova proizvodnog procesa poduzetnika su zalihe sirovina koje se jednokratno utroše u proizvodnju gotovog proizvoda ili u pružanje usluga. Predmet ovog završnog rada su specifične metode utroška zaliha, FIFO metoda, metoda prosječnih ponderiranih cijena (PPC) i standardna planska cijena. Primjena pojedine metode mjerenja utroška zaliha ovisi o postavljenim ciljevima poduzetnika. Od obrađenih računovodstvenih metoda vrednovanja zaliha, PPC metoda se pokazala kao najučinkovitija metoda zbog jednostavnosti praćenja sirovina na primjeru poduzetnika Iločki podrumi d.d. Ilok te zbog širokog asortimana sirovina i materijala u proizvodnom procesu uzgoja grožđa i proizvodnje vina. Metoda prosječne ponderirane cijene daje uvid u troškove različitih nabavnih cijena, pružajući realan prikaz utroška zaliha. Završna analiza računovodstvenih metoda uspoređuje tri prikazane metode te se izabire ona najoptimalnija na primjeru Iločkih podruma d.d. Ilok.

Ključne riječi: zalihe sirovina, utrošak zaliha, Iločki podrumi d.d. Ilok, metoda vrednovanja zaliha

Accounting of Raw Materials on the Example of Iločki Podrumi

d.d. Ilok

Summary

The basis of the production process of an entrepreneur is the stock of raw materials that are used once in the production of a finished product or in the provision of services. The subject of this final paper are specific inventory consumption methods, FIFO method, weighted average price method (PPC) and standard plan price. The application of each particular method and measuring inventory consumption depends on the set goals of the entrepreneur. Of the accounting methods of inventory valuation, the PPC method proved to be the most effective method due to the simplicity of tracking raw materials, as exemplified by the entrepreneur Iločki podrumi d.d. Ilok, due to the wide range of raw materials and materials in the production process of grape growing and wine production. The weighted average cost method gives insight into the costs of different purchase prices, providing a realistic view of inventory consumption. The final analysis of the accounting methods compares the three presented methods, and the most optimal one is chosen based on the example of Iločki podrumi d.d. Ilok.

Keywords: stocks of raw materials, process costing, Iločki podrumi d.d. Ilok, stock valuation method

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POJAM ZALIHA.....	2
2.1. Zaliha sirovina i materijala	2
2.2. Zalihe gotovih proizvoda	6
2.3. Zalihe robe	8
2.4. Ostale zalihe.....	9
3. NABAVA I PROIZVODNJA SIROVINA NA PRIMJERU GROŽĐA..	10
3.1. Vlastita proizvodnja.....	10
3.2. Nabava po ugovoru	14
3.3. Nabava na tržištu	15
4. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE SIROVINA NA PRIMJERU GROŽĐA U ILOČKIM PODRUMIMA D.D. ILOK	18
4.1. Računovodstveno praćenje sirovina.....	18
4.1.1. FIFO metoda / First in, First out.....	19
4.1.2. Metoda prosječne ponderirane cijene – PPC	20
4.1.3. Metoda standardne / planske cijene.....	20
4.2. Računovodstvene metode praćenja sirovina na primjeru grožđa graševine	21
4.2.1. First in, First out / FIFO metoda	22
4.2.2. Prosječna ponderirana cijena PPC	23
4.2.3. Metoda standardne / planske cijene	24
4.3. Analiza računovodstvenih metoda na primjeru Iločkih podruma d.d.Ilok.....	26
ZAKLJUČAK.....	27
LITERATURA.....	28
POPIS SLIKA.....	29
POPIS TABLICA	29

1. UVOD

U završnom radu analiziraju se sustavi računovodstvenog praćenja zaliha sirovine grožđa na primjeru Iločkih podruma d.d. Ilok. Analizirajući računovodstvene metode i njihovu primjenu u računovodstvenom praćenju nabave, skladištenja i utroška sirovine grožđa, istražuje se utjecaj primjene različitih računovodstvenih politika na financijski rezultat poduzetnika i novčane tijekove. Poduzetnici odabiru računovodstvene politike metoda praćenja utroška zaliha i objavljuju u bilješkama uz financijske izvještaje poduzetnika te se primjenjuju u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MRS/MSFI).

Benašić (2007:14) spominje čovjekovu prvu spoznaju o kultiviranju grožđa i njegovog održavanja (orezivanja) i kako je pod čovjekovim utjecajem grožđe postalo kultivirana višegodišnja biljka. Grožđe je poljoprivredni proizvod čiji proizvodni proces traje godinu dana, a računovodstveno ga prikazujemo u bilanci kao zalihu sirovina do utroška u proizvodnji vina.

Cilj ovog rada je analizirati računovodstveno praćenje zaliha sirovina na primjeru poduzetnika koji se bavi preradom grožđa iz vlastite proizvodnje, grožđa nabavljenog po ugovoru s kooperantima i grožđa nabavljenog na tržištu. Usporedbom različitih metoda utroška zaliha dolazi se do zaključka koja je metoda najoptimalnija za obračun zaliha sirovina i potrebama poduzetnika Iločkih podruma d.d. Ilok.

U analizi poslovanja Iločkih podruma d.d. Ilok, naglasak je na računovodstvenom praćenju zaliha sirovina kroz specifične računovodstvene FIFO metode, na metodama prosječnih ponderiranih cijena (PPC) te standardnim planskim cijenama. Primarni podaci prikupljeni su iz unutarnjih izvora poduzeća, poput robnog knjigovodstva, analitičke evidencije i izvještajima o zalihama sirovina. Sekundarni podaci uključuju stručnu literaturu iz knjiga i časopisa te prethodna istraživanja iz područja praćenja zaliha, kako bi se osigurala teorijska osnova za razumijevanje računovodstvenih metoda. Podaci iz izvora omogućili su praćenje ulaza i izlaza zaliha sirovina grožđa i njihovog skladištenja pomoću kojeg dobijemo uvid u proces vrednovanja i praćenja troškova zaliha grožđa.

2. POJAM ZALIHA

U ovom poglavlju istražuju se teorijske osnove upravljanja zalihama, uključujući definicije, klasifikacije, funkcije te ključne metode mjerenja utroška zaliha, odnosno sve vrste kratkotrajne imovine u materijalnom obliku koje se koriste u redovnom tijeku poslovanja kroz proizvodni proces pri stvaranju novog proizvoda (sirovina i materijal), gotovi proizvodi, imovina nabavljena za daljnju prodaju (trgovačku robu) i ostale zalihe.

Zalihe po vrstama odnosno oblicima u proizvodnom procesu razlikujemo kao:

- zalihe sirovine i drugog materijala koji postaje sastavni dio gotovog proizvoda,
- zaliha rezervnih dijelova i drugog materijala koji ne postaje dio gotovog proizvoda,
- zaliha nedovršene proizvodnje i poluproizvoda,
- zaliha gotovih proizvoda,
- zaliha trgovačke robe,
- zaliha kratkotrajne biološke imovine. (Međunarodni računovodstveni standard - MRS2, t.5.)

2.1. Zaliha sirovina i materijala

Zalihe sirovina i materijala su sva ona dobra koja poduzeće naručuje za potrebe vlastite proizvodnje proizvoda od dobavljača.

Zalihe sirovina i materijala predstavljaju ključni resurs za svako proizvodno poduzeće s osnovnim ciljem da one budu što manje, no uvijek dovoljne za potrebe poslovanja. Na taj način se osigurava kontinuitet proizvodnje i omogućuje poduzetniku da odgovori na tržišne zahtjeve bez prekida.

Sirovina je osnovna proizvodna sastavnica gotovog proizvoda, dok je materijal pomoćni proizvodni resurs koji nije direktno u sastavu novog proizvoda, ali omogućuju njegovo dovršavanje. U slučaju poduzetnika Iločki podrumi d.d. Ilok sirovina je grožđe, dok su materijali npr. enološka sredstva i materijal za održavanje.

MRS 2 definira početno vrednovanje zaliha po trošku nabave, a nakon toga po trošku nabave ili neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome što je niže. Po Belaku et al. (2018:553), priznavanje vrijednosti zaliha u bilanci i pripadajućih rashoda prodane robe u računu dobiti i gubitka moguće je kada postane vjerojatno da će buduće ekonomske koristi pritjecati poduzetniku i kada zalihe imaju troškove ili vrijednosti koja se pouzdano mogu izmjeriti.

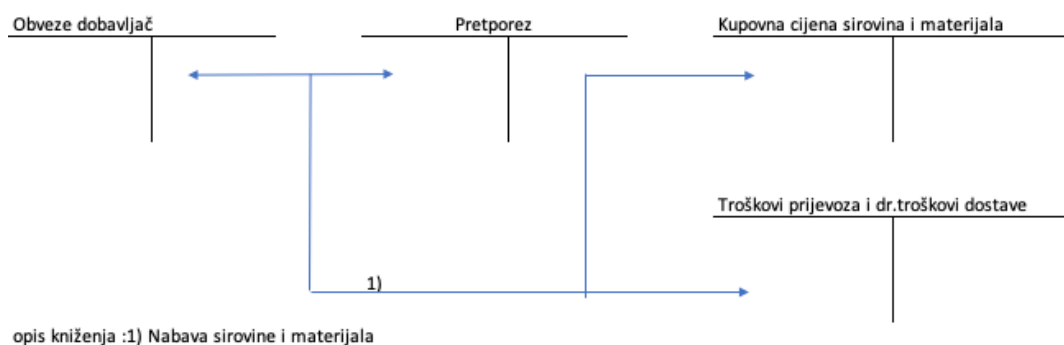
Kod nabave zaliha njihov trošak uključuje:

- kupovnu cijenu zalihe,
- uvozne carine,
- nepovratne poreze,
- troškove prijevoza i rukovanja zaliham,
- ostali troškovi koji se mogu izravno povezati sa stjecanjem trgovačke robe, materijala i usluga.

Računovodstveno praćenje sirovina i materijala podrazumijeva evidentiranje zaliha u procesima:

1. Nabave
2. Skladištenja
3. Utrošaka
4. Otudjenja

Slika 1. Knjiženje nabave zaliha sirovina i materijala

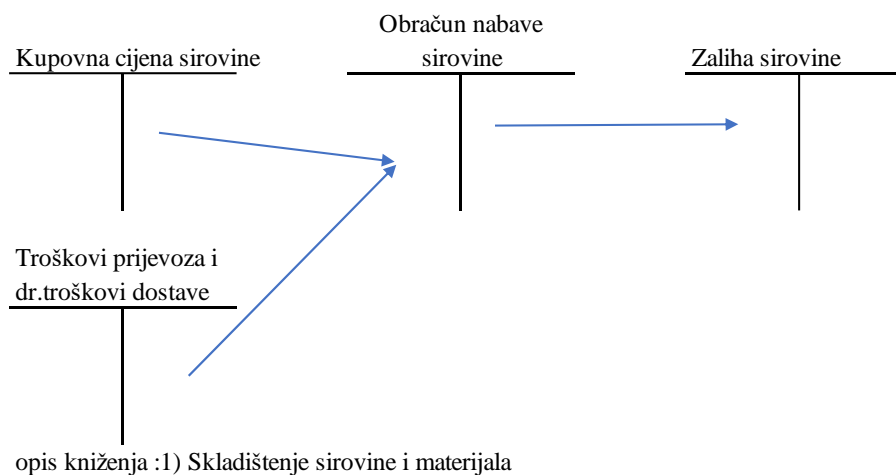
Izvor: prilagođeno prema Belak et al. (2009:178)

Slika 1. Prikazuje nabavu zaliha sirovina odnosno njene kupovne cijene na kontima skupine 3001-Kupovna cijena sirovina, sa ovisnim troškovima na konta skupine 3010-Troškovi

prijevoza koji se knjiže na dugovnu stranu aktive, dok se na potražnoj strani pasive knjiži obveza prema dobavljaču na konta skupine 2200-Dobavljač.

„Analitička robna evidencija sirovina i materijala sadrži količinsku i vrijednosnu evidenciju ulaza, izlaza i stanja zaliha u pomoćnoj knjizi analitičkog knjigovodstva (primka, izdatnica, međuskladišnica, skladišna kartica materijala) iz kojih se vrijednosni sintetički podaci po pojedinim dokumentima prenose na račune (konta) glavne knjige.“ (Belak et al., 2009:167).

Slika 2. Knjiženje skladištenja sirovina i materijala

Izvor: prilagođeno prema Belak et al. (2009:178)

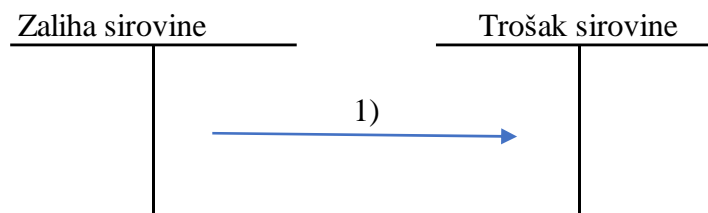
Slika 2. Prikazuje skladištenje nabavljene sirovine po stvarnim troškovima nabave na kontima skupine 3090-Obračun nabave sirovina i njihov prijenos na zalihe sirovina skupine 3100-Zaliha sirovina i materijala.

„U vrijednost zaliha ne uključuju se:

-izvanredni troškovi otpada, rada ili drugih proizvodnih troškova

-troškovi skladištenja, opći troškovi uprave i prodaje koji ne doprinose dovođenju zaliha na skladište i u sadašnje stanje zaliha” (Belak, et al., 2018:554).

Slika 3. Knjiženje utroška sirovina i materijala

opis kniženja :1) ulaz sirovine u proizvodnju

Izvor: prilagođeno prema Belak et. al (2009:181)

Slika 3. prikazuje utrošak sirovine u proizvodnom procesu razduživanjem konta 3100-Zaliha sirovina i materijala i njihov prijenos na konta 4000-Trošak sirovina utvrđen izabranom metodom obračuna utroška zaliha, čiju detaljnu razradu daje 5. poglavlje završnog rada.

Obračun otuđenja u knjigovodstvu temelji se na dokumentu izdatnica ili radni nalog pri čemu treba uzeti u obzir izabranu metodu obračuna troškova zaliha. Metode za utvrđivanje vrijednosti zaliha koje se najčešće koriste za utvrđivanje troškova utrošenih zaliha su metoda prvi ulaz-prvi izlaz (FIFO metoda), metoda prosječnog ponderiranog troška (PPC metoda) i metoda standardnog planskog troška (MRS 2, t.21, t.22. i t.17.).

„Društvo treba koristiti istu metodu za sve zalihe slične vrste i namjene.“ (Belak, et al., 2009:180).

U poslovnom procesu otuđenje sirovina nastaje kao posljedica njihove prodaje, elementarne nepogode, inventurnog manjka ili otpisa uslijed gubitka kvalitete. Gubitci se utvrđuju popisom (inventurom) što je obveza propisana Zakonom o računovodstvu na kraju svake poslovne godine. Svrha provođenja popisa utvrđivanje je odstupanja stanja zaliha sirovina u poslovnim knjigama sa stvarnim stanjem.

2.2. Zalihe gotovih proizvoda

Neometano poslovanje poduzetnika moguće je uz optimalne zalihe gotovih proizvoda koje osiguravaju kontinuitet i stabilno poslovanje. Zalihe gotovih proizvoda su zalihe robe proizašle iz proizvodnje, kompletne su i spremne za prodaju.

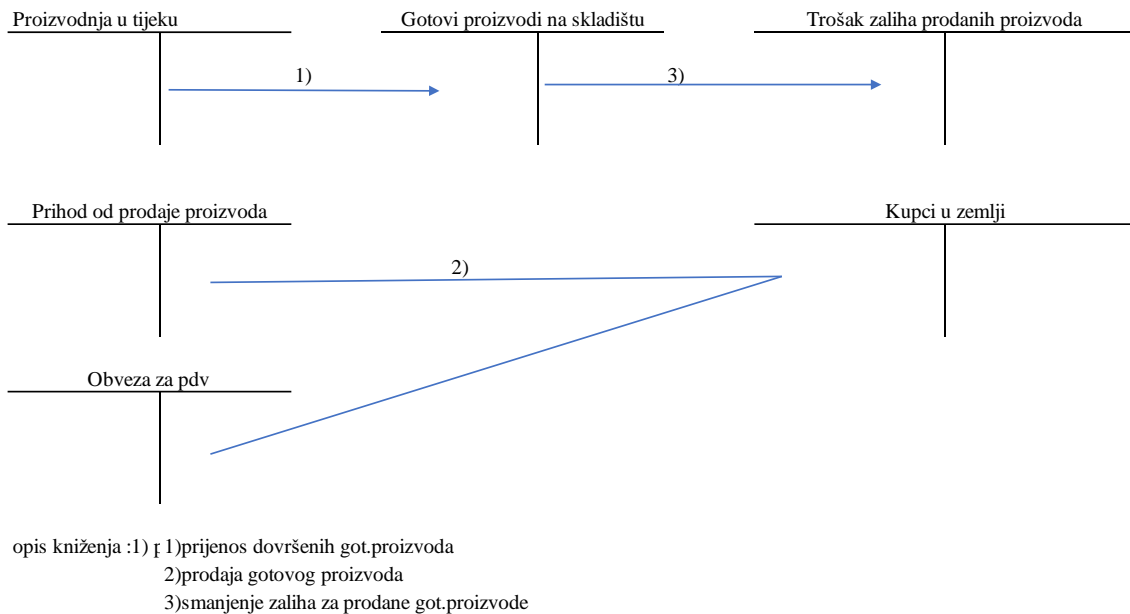
Optimalno upravljanje zalihama zahtjeva usklađivanje sa proizvodnim, nabavnim i distribucijskim procesima unutar logističkog lanca. Procjena potražnje za određenom robom ključan je čimbenik u politici određivanja potrebnih zaliha i formiranja narudžbi.

U tvrtkama različiti odjeli imaju različite potrebe koje treba uskladiti, pa tako prodaja želi imati uvijek dovoljne količine zaliha gotovih proizvoda za kojim postoji potražnja, te je u skladu sa pogonom proizvodnje koja ne želi zastoj u pogonu. S druge strane, financije imaju suprotan zahtjev jer ne žele ulagati veći iznos financijskih sredstava u zalihe kako se ne bi ugrozila likvidnost poduzetnika i dodatno opteretila skladišta prevelikim količinama zaliha.

Iz navedenog proizlazi da je nužno utvrditi maksimalne količine i vrijednost zaliha preko kojih se roba više ne proizvodi, te minimalne zalihe ispod kojih poduzeće ne bi moglo uredno poslovati. Osim maksimalnih i minimalnih zaliha potrebno je utvrditi i optimalne zalihe, a to su one gdje je količina robe dovoljna da osigura redovitu i potpunu opskrbu kupaca, ali uz minimalne troškove skladištenja.

Nakon što završi proces proizvodnje i proizvodi se prenesu na skladište vrši se prodaja gotovih proizvoda. Pri prodaji poduzetnik sastavlja otpremnicu i izlazni račun. Otpremnica sadrži podatke o vrsti i količini proizvoda, dok je cijena prikazana na izlaznom računu. Ako je cijena prikazana na otpremnici, riječ je prodajnoj cijeni bez PDV-a.

Slika 4. Knjiženje uskladištenja i prodaje gotovog proizvoda

Izvor: Belak, V. et al. (2009:201)

Slika 4. prikazuje shemu knjiženja prijenosa gotovog proizvoda iz proizvodnje na zalihi, te razduživanje zaliha gotovih proizvoda nakon prodaje i priznavanja prihoda i rashoda od prodaje.

Prema zahtjevima MSFI-ja odnosno MRS-a 2-Zalihe, zalihe gotovih proizvoda vrednuju se po trošku zaliha (cijeni proizvodnje) ili po neto vrijednosti koja se može realizirati, ovisno o tome koja je vrijednost niža. „Trošak zaliha (trošak proizvodnje, cijena proizvodnje) utvrđuje se obračunom (kalkulacijom) dovršene proizvodnje (skupina računa 60) i kalkulacijom jedinične cijene proizvodnje dovršenog proizvoda.“ (Belak et al., 2018:908).

U analitičkom knjigovodstvu gotovi proizvodi mogu se voditi po cijeni proizvodnje, standardnim cijenama ili po prodajnim cijenama bez PDV-a, ovisno o računovodstvenoj politici poduzetnika.

2.3. Zalihe robe

Dio kratkotrajne imovine koja je nabavljena s namjerom isključivo da se proda naziva se trgovačka roba. Ovisno o načinu prodaje u trgovini na malo ili trgovini na veliko, razlikujemo i metode obračuna i evidentiranje poslovnih promjena u vezi sa nabavom i prodajom trgovačke robe.

Troškovi nabave zaliha trgovačke robe obuhvaćaju cijenu robe „prema računu dobavljača, uvoznju carinu, nepovratne poreze, troškove prijevoza, troškove utovara, troškove kontrole kvalitete, te sve ostale troškove koji su direktno vezani za tu nabavu uzimajući u obzir i odobrene trgovačke popuste koji se isključuju iz iznosa nabave“ (Belak, et al., 2018:918).

Ovisni troškovi nabave više vrsta robe mogu se rasporediti na pojedine artikle metodama za raspored zavisnih troškova nabave: ponderirana metoda ili postotna metoda.

Troškovi koji se ne mogu uključiti u vrijednost zalihe trgovačke robe su:

- troškovi skladištenja trgovačke robe,
- administrativni opći troškovi,
- troškovi prodaje.

Navedeni troškovi priznaju se kao trošak razdoblja, odnosno pokrivaju se iz marže (razlike u cijeni) koja je ukalkulirana u prodajnu cijenu robe.

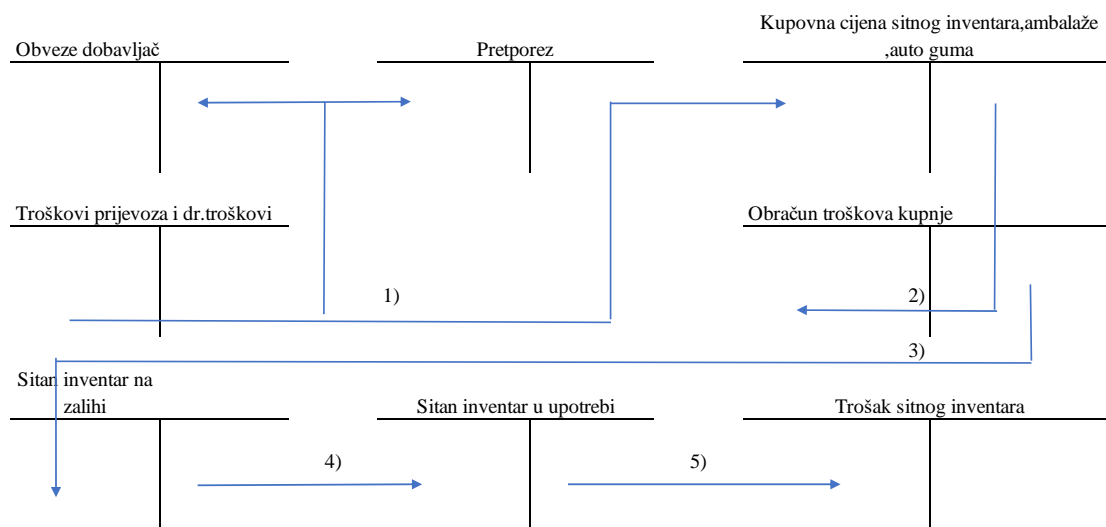
Prema Belaku, et al. (2018.), trgovina na veliko zalihe trgovačke robe se vode po trošku nabave ili po prodajnoj cijeni koja u sebi sadrži trgovačku maržu. Odluka o metodi mjerenja donosi se u računovodstvenim politikama koje definiraju hoće li se nabava knjižiti kroz obračun troškova nabave u korist zaliha prema podacima iz kalkulacije ili izravno na zalihe robe.

Razlika u cijeni koja je uključena u prodajnu cijenu ne utječe na vrijednost zalihe robe jer se ta vrijednost korigira preko korektivnog konta 6680, što daje vrijednost zalihe po trošku nabave.

2.4. Ostale zalihe

U ostale kratkotrajne zaliha pripadaju: zaliha nedovršenih proizvoda, poluproizvoda, zalihe rezervnih dijelova, sitnog materijala, ambalaže, auto guma. Zalihe proizvodnje ovisno o stupnju dovršenosti dijelimo na: proizvodnju u tijeku, nedovršene proizvode (dio proizvodnje u tijeku, privremeno uskladišteni, nemaju uporabnu vrijednost), poluproizvode (djelomično dovršeni, imaju uporabnu vrijednost) i gotove proizvode (kompletan proizvod, spreman za prodaju). Ostale zalihe vodimo na računima skupine 600/611.

Slika 5. Knjiženje nabave sitnog inventara i stavljanje u upotrebu

opis kniženja : 1) nabava sitnog inventara sa troškom prijevoza
2) obračun troškova kupnje
3) skladištenje sitnog inventara
4) upotreba sitnog inventara
5) jednokratni otpis

Izvor: prilagođeno prema Belak, V. et al. (2018:577)

Obilježje ostalih zaliha koje se ne utroše jednokratno u proizvodnom procesu te nisu sastavni dio gotovog proizvoda (zalihe rezervnih dijelova, sitnog materijala, ambalaže, auto guma) je da imaju vijek upotrebe dulji od godine dana i pojedinačnu vrijednost manju od 650 eura, zbog čega prema čl.12. Zakon o porezu na dobit pripadaju u kratkotrajnu imovinu te se evidentiraju na računima razreda 3. S obzirom na mjesto utroška ovih zaliha one se priznaju u troškove razdoblja ako nisu direktno vezani za proizvodni proces ili se pribrajaju troškovima proizvodnje. Važno je napomenuti da se trošak ovih zaliha ne priznaje u trenutku nabave, nego u trenutku njenog davanja u upotrebu nakon čega je njihova vrijednost u bilanci 0 eura.

3. NABAVA I PROIZVODNJA SIROVINA NA PRIMJERU GROŽĐA

U periodu podizanja vinograda svi troškovi se evidentiraju na računu 047-Višegodišnji nasadi u pripremi te se nakon prvog komercijalnog uroda grožđa prenose na 047-Višegodinji nasad kada se obračunava amortizacija (u pravilu nakon 2 ili 3 godine). Ulaganje u vinograde je prirodno povezano sa zemljištem na kojem se nalazi. Dalje u radu razrađuju se teme nabave sirovina grožđa iz tri kanala nabave: vlastite proizvodnje, nabave po ugovoru i nabave na tržištu na primjeru tvrtke Iločki podrumi d.d. Ilok.

„Vinogradi i poljoprivredna zemljišta predstavljaju zasebnu dugotrajnu biološku imovinu koja se razmatra s računovodstvenog motrišta uz primjenu MRS 41 do trenutka ubiranja grožđa, koje spada u kratkotrajnu imovinu i primjenu MRS-a 2“ (Cirkveni Filipović, Đ., 2020:50).

3.1. Vlastita proizvodnja

Prema Barneyu, et al. (2007.), proces u kojem poduzeće kontrolira sve faze proizvodnje unutar vlastitih resursa, kako bi ostvarilo konkurentsku prednost putem optimizacije troškova, inovacija i kontrole kvalitete naziva se vlastita proizvodnja.

„Vlastita proizvodnja grožđa s računovodstvenog aspekta predstavlja poljoprivredni proizvod čije je računovodstveno praćenje uređeno Međunarodnim računovodstvenim standardom 41-Poljoprivreda“ (Cirkveni Filipović, Đ., 2020:51).

Proces proizvodnje grožđa sastoji se od:

- Uzgoja grožđa - troškovi poljoprivrede uključuju: troškove gnojiva, zaštitna sredstva, rada (održavanje vinograda), održavanje opreme i amortizaciju strojeva. S obzirom da proizvodnja grožđa predstavlja proizvodnju u tijeku, njena vrijednost se utvrđuje na temelju “usklađenih troškova” izravnog materijala, izravnog rada radnika u proizvodnji i općih troškova proizvodnje (troškova proizvodne režije). Evidencija troškova: svi troškovi se evidentiraju po prirodnim vrstama na računima razreda 4 – troškovi po prirodnim vrstama na mjestu troška vinogradarstvo. Na kraju obračunskog razdoblja, ovi troškovi se kapitaliziraju kao trošak proizvodnje grožđa.

- Berba - troškovi berbe: uključuju plaće radnika, troškove transporta grožđa do podruma i sve povezane operativne troškove. Otkupni blok koristi se kao termin u kontekstu poljoprivrede pa i industrije kojim se opisuje organizirani postupak kupovine velike količine proizvoda ili sirovina od nekog dobavljača ili proizvođača. Pojam se može pojaviti u različitim sektorima, ali najčešća primjena mu je u poljoprivrednoj proizvodnji, odnosno na vidljivom primjeru otkupa grožđa. Sirovina se na organiziran način zaprima u vlastitu proizvodnju, otkupljuje od otkupnih stanica, kooperanata ili većih prerađivača.

Slika 6. Primjer otkupnog bloka vlastite proizvodnje Iločki podrumi d.d.

OTKUPNI BLOK br. 164		ILOČKI PODRUMI	
		DR. FRANJE TUĐMANA 72 32236 ILOK OIB : 38793818363	
Podaci o proizvođaču			
Proizvođač :	ILOČKI PODRUMI d.d.	IBK :	46672
Adresa :	Dr. Franje Tuđmana 72	MIBPG :	68607
Grad :	32236 ILOK	PDV :	DA
OIB :	38793818363		
Podaci o otkupu			
Datum otkupa :	03.10.2023	Odvaga u kg	
ARKOD ID :	1324548	2,15 ha	Bruto : 10.220,00
Sorta grožđa :	BV073	GRAŠEVINA	Tara : 2.450,00
Kategorija :	1	Strojna berba : NE	Neto : 7.770,00
Obračun otkupa			
		EUR	
Slast g/kg u % :	18,90	Postotak oštećenja :	0,00
		Umanjenje cijene zbog oštećenja :	0,00
Cijena po kg :	0,00	Konačna cijena po kg :	0,00
		Iznos :	0,00
		PDV :	0,00
		Za isplatu :	0,00

Izvor: robno knjigovodstvo Iločkih Podruma d.d. Ilok

Slika 6. prikazuje otkupni blok s informacijama o proizvođaču Iločki podrumi d.d. Ilok, datumu zaprimanja grožđa graševina, te ARKOD šifru parcele s kojeg je grožđe ubrano. ARKOD je nacionalni program u kojim se nalazi baza podataka poljoprivrednog zemljišta i njegova upotreba, a vodi je državna institucija naziva Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Nadalje, na primjeru (Slika 6.) je vidljivo kako se radi o otkupu grožđa sorte graševina u prvoj kategoriji koje nije brano strojno. Nakon vaganja grožđe koje je pristiglo šalje se dalje na obradu u preradu te je ovim otkupnim blokom "uskладиšteno".

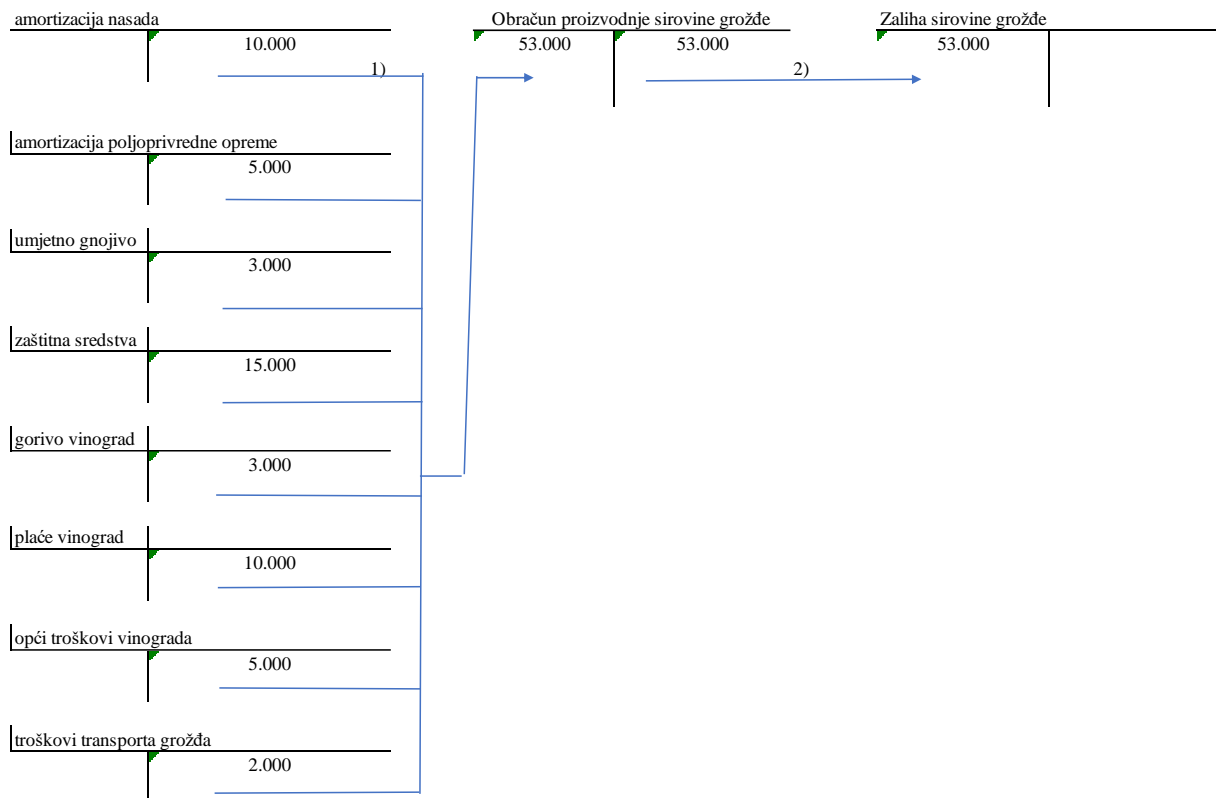
Tablica 1. Raspored troškova proizvodnje grožđa graševina

vrsta troška vinogradarstvo-grožđa graševina	eur
amortizacija nasada	10.000 €
amortizacija poloprivredne opreme	5.000 €
umjetno gnojivo	3.000 €
zaštitna sredstva	15.000 €
gorivo vinograd	3.000 €
plaće vinograd	10.000 €
opći troškovi vinograda	5.000 €
troškovi transporta grožđa	2.000 €
ukupno	53.000 €
površina ha	58ha
ubrano kg	31.000
eur/kg	1,71 €

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

Detaljan pregled u tablici 1. prikazuje kako se svi direktni troškovi proizvodnje grožđa graševina, do trenutka vaganja, evidentiraju po svojim prirodnim vrstama i prenose se u vrijednost grožđa na zalihu sirovina grožđa.

Slika 7. Prijenos troškova proizvodnje i skladištenje grožđa graševina na glavnoj knjizi

opis kniženja : 1) prijenos troškova proizvodnje grožđa
2) skladištenje grožđa po trošku proizvodnje

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

Slika 7. prikazuje shemu knjiženja prijenosa troškova vinogradarstva koji su nastali do trenutka vaganja grožđa te izdavanja otkupnog bloka. Troškovi se sumiraju i raspoređuju po sortama grožđa ovisno o njihovom udjelu u ukupnoj količini ubranog grožđa koja je zaprimljena u podrum na preradu.

3.2. Nabava po ugovoru

Nabava po ugovoru odnosi se na proces nabave usluga, dobara ili u ovom slučaju sirovine grožđa putem formalnog ugovora između Iločkih podruma d.d. Ilok i kooperanta fizičke osobe. Ovakav oblik nabave osigurava jasno definirane uvjete poslovanja kako slijedi: rokove isporuke, količine, kvalitetu, cijenu te ostale specifične odredbe koje su bitne za ispunjenje ugovora.

Slika 8. Primjer otkupnog bloka vlastite proizvodnje Iločki podrumi d.d.

OTKUPNI BLOK br. 82

DR. FRANJE TUĐMANA 72
32236 ILOK
OIB : 38793818363

Podaci o proizvođaču			
Proizvođač :	RUŽEVIĆ MALINA	IBK :	141509
Adresa :	STROSSMAYEROVA 90	MIBPG :	54786
Grad :	32236 ILOK	PDV :	NE
OIB :	65039625231		

Podaci o otkupu				
Datum otkupa :	28.09.2023		Odvaga u kg	
ARKOD ID :	1325865	1,28 ha	Bruto :	5.910,00
Sorta grožđa :	BV073	GRAŠEVINA	Tara :	2.820,00
Kategorija :	1	Strojna berba : DA	Neto :	3.090,00

Obračun otkupa					
			EUR		
Slast g/kg u % :	20,20	Postotak oštećenja :	0,00	Iznos :	2.472,00
		Umanjenje cijene zbog oštećenja :	0,00	PDV :	0,00
Cijena po kg :	0,80	Konačna cijena po kg :	0,80	Za isplatu :	2.472,00

Izvor: robno knjigovodstvo Iločki podrumi d.d. Ilok

Slika 8. je primjer nabave sirovina grožđa odnosno njegovo zaprimanje u proizvodni proces na temelju ugovora kooperanta fizičke osobe s tvrtkom Iločki Podrumi d.d. Ilok.

Nabavljeno je 3.090,00 kg grožđa graševina po cijeni 0,80 eura. Zaprimljen je račun za grožđe od dobavljača u ovom slučaju kooperanta na iznos 2.472,00 eura uz trošak transporta u iznosu 100 eura. Sirovina grožđa graševina zadužena je po cijeni od 0,83 eur/kg, po obračunu nabave je prenesena na zalihu.

Slika 9. Shema knjiženja nabave po ugovoru i skladištenje grožđa

Dobavljač kooperant – fizička osoba		Kupovna cijena sirovine (grožđa)	
	2.472,00 (1)	(1) 2.472,00	2.472,00 (3)
	100,00 (2)		
Obračun nabave (grožđa)		Transport	
(3) 2.572,00	2.572,00 (4)	(2) 100,00	100,00 (3)
		Zalihe sirovine (grožđa)	
		(4) 2.572,00	

Opis knjiženja:

- 1.) Knjiženje troška nabave po ugovoru sirovine grožđa od kooperanta fizička osoba
- 2.) Knjiženje troškove transporta sirovina grožđa prema tvrtki Iločki podrumi d.d. Ilok
- 3.) Obračun ukupnih troškova nabave sirovine grožđa ;**0,80+0,03=0,83** eur/kg grožđa
- 4.) Prijenos nabavne vrijednosti sirovine grožđe na zalihe

Slika 9. prikazuje shemu knjiženja troškova nabave po ugovoru od kooperanta fizičke osobe gdje je jedinična cijena nakon obračuna ukupnih troškova nabave grožđa 0,83 eur/kg.

3.3. Nabava na tržištu

Nabava na tržištu odnosi se na proces kupnje materijala, sirovina i usluga bez prethodno sklopljenog dugoročnog ugovora, već prema trenutnim tržišnim uvjetima. Ovaj način nabave je fleksibilniji i često se koristi za hitne ili manje nabave, kao i u situacijama kada se želi iskoristiti povoljne tržišne cijene.

Nabava se vrši prema trenutnim tržišnim cijenama i trenutno dostupnim proizvodima koje mogu ovisiti o ponudi i potražnji. Neki od nedostataka nabave na tržištu su nestabilnost cijena i otežano planiranje troškova, kao i kvalitete proizvoda.

Za kupljeno grožđe dobavljač Iločkih podruma d.d. Ilok izdaje račun. Račun sadržava podatke o proizvođaču, otkupu i konačnom obračunu. Proces izdavanja računa je zbiran po otkupnim blokovima predanog grožđa. Ono što karakterizira nabavu po tržištu je što proizvođač nije ugovorno obavezan prodati grožđe već ih prodaje po tržišnoj cijeni – ovisno o ponudi i potražnji.

Slika 10. Primjer računa izdan od partnera Iločkih podruma d.d Ilok za kupnju sirovine grožđa graševina

6615

TRGOVAČKI OBRT I VINOGRADARSTVO
"TINA"

TINA
trgovački obrt i vinogradarstvo
I.G.Kovačića 106, 32236 Ilok
OIB: 19303444054

Primljeno: 19.10.2023
broj: 6826/2023

0519017420232

RAČUN br. 2099-04/1

Mjesto i datum:	ILOK, 30.09.2023 T:11:59:49
Narudžbenica br.	od: _____
Ponuda	od: _____
Vrsta plaćanja:	Odgoda plaćanja
Valuta plaćanja:	30.10.2023 DVO: 30.09.2023
Sa skladišta:	01 - SKLADIŠTE VELEPRODAJE
Isporuka:	fco Skladište
Mjesto isporuke:	

Partner:
ILOČKI PODRUMI d.d.
Dr. Franje Tuđmana 72.
32236 ILOK

OIB: 38793818363 Šifra kupca: 000615

Oznaka računa RA-190174/2023

Šifra	Naziv artikla / robe / usluge	Jmj	Količina	Cijena VPC	Rabat %	Kasa %	Netto cijena	Pdv	Ukupan VPC iznos
1.	GROŽĐE GRAŠEVINA	kg	4.600,00	0,80	0,00	0	0,80	5	3.680,00
Rekapitulacija poreza				UKUPNO:					3.680,00
Stopa	Osnovica	PDV	Ukupno						
5	3.680,00	184,00	3.864,00						

Porez se obračunava po izdanoj fakturi.
Način plaćanja: T - Transakcijski račun

IZNOS RAČUNA EUR:	3.864,00
IZNOS (tečaj=7,53450) HRK:	29.113,31

Otpremnice: OT-002396/2023 od: 30.09.2023.
Napomena:

Plaćanje izvršiti na žiro račun: HR8023400091160040413 s pozivom na broj 00 - 000615-190174
Na temelju čl. 31. st. 3. Ovršnog zakona ("Narodne novine" broj 93/14), u slučaju neispunjenja novčane obveze, vjerovnik može zatražiti određivanje ovrhe na temelju ovog računa kao vjerodostojne isprave.

U skladu članku 6. stavak 2. Zakona o računovodstvu (NN 109/07) ova isprava je sastavljena i izdana računalno i pravovajana je bez pečata i potpisa.

Izradio
Dubravka Karamatić

Direktor
Željko Bošnjak
T.O. i Vinogradarstvo
"TINA"

Primio

Izvor: Iločki Podrumi d.d.

Račun prikazan na slici 10. odnosi se na nabavu, a izdaje ga partner Iločkih Podruma d.d. Ilok, obrt "Tina TO", pravna osoba u sustavu PDV-a. U prilog računu dobavljač dostavlja otkupne blokove koji su zbirno fakturirani na ovom računu br. 2099/01/1.

Iločki podrumi nabavili su 4.600 kg sirovine grožđa sorte graševina od dobavljača „Tina“ koji je ispostavio račun na iznos 3.680 eura + PDV koji iznosi 184 eura.

Također, primljen je i račun za usluge prijevoza sirovine od dobavljača Crnov Commerce d.o.o. u iznosu od 350 eura od čega je PDV 70 eura.

Ukupan trošak nabave sirovina grožđa sorte graševina na tržištu iznosi 0,86 eur/kg. Detaljan prikaz knjiženja troškova prikazuje Slika 11.

Slika 11. Primjer knjiženja računa dobavljača prema Iločkim podrumima d.d. Ilok za kupnju sirovine grožđa graševina

Dobavljač		Kupovna cijena sirovine (grožđa)	
	3.864,00 (1)	(1) 3.680,00	3.680,00 (3)
	280,00 (2)		
Pretporez		Transport	
(1) 184,00		(2) 280,00	280,00 (3)
(2) 70,00			
Obračun nabave (grožđa)		Zalihe sirovine (grožđa)	
(3) 3.960,00	3.960,00 (4)	(4) 3.960,00	

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

Opis knjiženja:

- 1) Knjiženje troška nabave sirovine grožđa od dobavljača
- 2) Knjiženje troškove transporta sirovine grožđa prema tvrtki Iločki podrumi d.d. Ilok
- 3) Obračun ukupnih troškova nabave sirovine grožđa
- 4) Prijenos nabavne vrijednosti sirovine grožđe na zalihe sirovine

4. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE SIROVINA NA PRIMJERU GROŽĐA U ILOČKIM PODRUMIMA D.D. ILOK

Stanje i kretanje sirovine grožđa na zalihi prate se kroz dvije evidencije, u materijalnom knjigovodstvu analitički (po vrsti, količini i vrijednosti sirovine) i sintetički (samo vrijednosno na računima glavne knjige). Računovodstveno praćenje sirovina grožđa u Iločkim podrumima d.d. Ilok obuhvaća nekoliko ključnih koraka i procedura kako bi se osiguralo točno evidentiranje, praćenje i upravljanje sirovinom grožđa:

- **Primanje grožđa:** kada grožđe stigne u podrum, odjel za prijem sirovina evidentira otkupnim blokom zaprimanje grožđa u knjigovodstvenoj evidenciji sa svim potrebnim podacima – naziv proizvođača, OIB, količina, sorta grožđa, datum prijema, slast, ARKOD vinograda, površina nasada, jediničnu cijenu i ukupnu cijenu nabave (osim za prijem Iločkih podruma d.d. Ilok-poseban obračun proizvodne cijene).
- **Evidencija u skladištu:** grožđe se prenosi u proizvodni pogon radnim nalozima.
- **Knjiženje u računovodstvu:** nakon završetka berbe sumiraju se podaci o količinama iz otkupnih blokova i stavljaju se u odnos sa “uskladištenim troškovima” vlastite proizvodnje grožđa kojoj se dodaje trošak nabave po ugovoru i na tržištu. Ukupni troškovi zaprimljenog grožđa sa svom zavisnim troškovima prenose se na zalihu sirovine grožđe.
- **Potrošnja i upotreba:** grožđe se koristi za proizvodnju vina ili drugih proizvoda. S obzirom na više vrsta sorti grožđa prati se pojedinačno utrošak za svaku pojedinu seriju i proizvod primjenom odabrane metode obračuna utroška sirovine grožđa.

4.1. Računovodstveno praćenje sirovina

Sirovine, kao ključna komponenta proizvodnje, prate se kroz materijalno knjigovodstvo, koje omogućuje analitičko praćenje količine i vrijednosti zaliha. U procesu praćenja sirovina važno je evidentirati svaki korak - nabavu, skladištenje i potrošnju u proizvodnji, kako bi se osigurala točna kontrola i optimalno upravljanje zalihama, u čemu ključnu ulogu imaju osnovne računovodstvene metode u nastavku ovog rada.

4.1.1. FIFO metoda / First in, First out

Metoda FIFO, odnosno *First-In, First-Out* metoda način je upravljanja i vrednovanja utroška zaliha u kojem se najstarija roba prva koristi u proizvodnji ili se prva prodaje. Ova metoda osigurava da se najstarije zalihe najprije uklone iz zaliha, čime se smanjuje mogućnost zastarijevanja ili isteka roka upotrebe proizvoda.

Glavne karakteristike FIFO metode su:

1. **Raspored trošenja zaliha** - prvi kupljeni ili proizvedeni artikli se prvi prodaju ili troše
2. **Vrednovanje zaliha:** zalihe koje ostaju na kraju obračunskog razdoblja vrednuju se po cijeni novijih narudžbi.
3. **Računovodstveni i porezni efekti:** u razdobljima inflacije, FIFO metoda obično pokazuje niže troškove prodane robe i veće zalihe u usporedbi s ostalim metodama, što rezultira većom dobiti.

FIFO metoda se najčešće koristi u industrijama gdje se roba brzo kvari ili zastarijeva. Prednost FIFO metode je da osigurava da najstarije zalihe budu prve izdane sa skladišta, te omogućuju jednostavno praćenje zaliha i njihovu rotaciju kroz određeno vremensko razdoblje.

Osnovna karakteristika primjene FIFO metode je prema Đuriću (2020.), izlaz zaliha sa skladišta u proizvodnju po prvoj cijeni po kojoj je materijal ušao u skladište. Stvaran redoslijed utroška zaliha ne igra ulogu, stoga će troškovi biti terećeni prema redoslijedu njihove nabave i to po cijeni i količini. Rezultati primjene FIFO metode izraženi su visinom troškova ili rashoda i zaliha na kraju razdoblja, te su ovisni o tome rastu li troškovi nabave zaliha ili padaju.

4.1.2. Metoda prosječne ponderirane cijene – PPC

Način vrednovanja zaliha prosječnom ponderiranom cijenom ili PPC metodom izračunava utrošak zaliha kao prosječnu vrijednost svih zaliha dostupnih tijekom određenog razdoblja. Ova metoda balansira troškove između različitih nabavnih cijena, pružajući realističan prikaz troškova zaliha. Promjenom nabavnih cijena sirovina, svaka nova nabavka odredit će i novu prosječnu cijenu po kojoj će biti obračunat utrošak ili prodaja zaliha. Metoda ponderirane prosječne cijene mora se usvojiti u računovodstveno vrednovanje utroška zaliha kada je njihova nabavna cijena ili trošak proizvodnje ne može izmjeriti pojedinačno, što zahtjeva i kontinuiranu kontrolu stanja zaliha. „Osnovna prednost ove metode vrednovanja utroška zaliha jeste jednostavnost primjene u smislu programskog rješenja analitičkog knjigovodstva, dok su nedostaci vezani za situaciju rasta cijena nabave sirovina kada će prosjek svih nabava dati niže troškove“ (Belak et. al., 2018:594). Ova metoda vrednovanja zaliha pouzdana je u vremenskim razdobljima stabilnosti cijena.

4.1.3. Metoda standardne / planske cijene

Proizvodni proces optimizira se planiranjem troškova pri čemu se često koristi standardna i planska cijena kojom se postavljanju ciljevi u praćenju odstupanja između planiranih i stvarnih troškova. Procjena standardne planske cijene zaliha sirovina temelji se na procjeni svih relevantnih troškova koji su povezani s proizvodnjom ili pružanjem usluga, uzimajući u obzir ciljeve i strategije poduzeća. Proces izračuna planske cijene grožđa uključuje identifikacija komponenti troškova:

- materijalni troškovi: trošak sirovina i materijala potrebnih za proizvodnju grožđa,
- troškovi rada: plaće i naknade radnicima koji sudjeluju u proizvodnom procesu,
- opći proizvodni troškovi: struja, amortizacije, održavanja opreme, i ostali indirektni troškovi povezani s proizvodnjom.

Potrebno je izračunati očekivane cijene za svaku komponentu troškova prema tržišnim uvjetima, ugovorenoj cijeni s dobavljačima ili na temelju već poznatih podataka iz prijašnjeg poslovanja. Mjerenje uspjeha poduzetnika treba biti usmjereno prema postavljenim

standardima. Nakon izračuna svih potrebnih resursa potrebno je podijeliti ukupne troškove s planiranom proizvodnjom grožđa.

„Uz promjenu ove metode vezana je obveza korištenja korektivnog konta odstupanja od planirane standardne cijene čime je osiguran podatak o stvarnom utrošku sirovina sintetički, te je razlika između stvarne i planske nabavne cijene iskazana na kontu 319.“ (Gulin, et al., 2001:220). Navedene razlike veće su kod većih zaliha, te se smanjuju sa smanjivanjem zaliha sirovina i njihovom potpunom potrošnjom.

4.2. Računovodstvene metode praćenja sirovina na primjeru grožđa graševine

Primjer ulaza i stanja zaliha sirovina grožđa u materijalnom knjigovodstvu dan je u Tablici 2. U nastavku završnog rada analiziraju se tri osnovne metode vrednovanja utroška sirovina metodama First-in, First-out (FIFO), metoda prosječne ponderirane cijene (PPC) i metoda standardne planske cijene.

Tablica 2. Analitička evidencija nabave sirovine grožđa graševine

Datum	Opis	Količina u kg			Cijena eur/kg	Vrijednost u eurima		
		Ulaz	Izlaz	Stanje		Duguje	Potražuje	Saldo
15.09.	primka vlastito grožđe	31,000	0	31,000	1.71 €	53,000.00 €	0.00 €	53,000.00 €
15.09.	primka kooperanti	3,090	0	34,090	0.83 €	2,565.00 €	0.00 €	55,565.00 €
15.09.	primka nabava na tržištu	4,600	0	38,690	0.86 €	3,956.00 €	0.00 €	59,521.00 €
ukupno		38,690	0	103,780		59,521.00 €		168,086.00 €

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

4.2.1. First in, First out / FIFO metoda

Primjer A. Nabava i utrošak zaliha sirovina i materijala na primjeru Iločkih podruma d.d Ilok uz korištenje FIFO metode:

a) Analitička evidencija zaliha grožđa graševina

1. primka vlastitog grožđa graševina 31.000kg, nabavna vrijednost 53.000 eura
2. primka kooperanti grožđe graševina 3.090kg, nabavne vrijednosti 2.565 eura
3. primka nabava na tržištu 4.600kg, nabavna vrijednost 3.956 eura
4. utrošeno u proizvodnju 31.090kg grožđa graševina
5. utrošeno u proizvodnji 3.000kg grožđa graševina

Tablica 3. Analitička evidencija nabave i utroška zaliha sirovina grožđa graševina FIFO metodom

	Datum	Opis	Količina u kg			Cijena eur/kg	Vrijednost u eurima		
			Ulaz	Izlaz	Stanje		Duguje	Potražuje	Saldo
1.	15.09.	primka vlastito grožđe	31,000	0	31,000	1.71 €	53,000.00 €	0.00 €	53,000.00 €
2.	15.09.	primka kooperanti	3,090	0	34,090	0.83 €	2,565.00 €	0.00 €	55,565.00 €
3.	15.09.	primka nabava na tržištu	4,600	0	38,690	0.86 €	3,956.00 €	0.00 €	59,521.00 €
4a.	16.09.	utrošeno u proizvodnju	0	31,000	7,690	1.71 €	0.00 €	53,000.00 €	6,521.00 €
4b.	16.09.	utrošeno u proizvodnji	0	90	7,600	0.83 €	0.00 €	74.70 €	6,446.30 €
5.	17.09.	utrošeno u proizvodnji	0	3,000	4,600	0.83 €	0.00 €	2,490.00 €	3,956.30 €
	ukupno		38,690	34,090	4,600	0.86 €	59,521.00 €	55,564.70 €	3,956.30 €

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

b) Knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa FIFO metodom

Slika 12. Shema knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa graševina FIFO metodom

Zaliha grožđa		Obračun nabave (grožđa)	
1)53.000,00	53.000,00 (4a)		53.000,00 (1)
2)2.565,00	74.70 (4b)		2.565,00 (2)
3)3.956,00	2.490,00 (5)		3.956,00 (3)

Utrošene zalihe grožđa u proizvodnju vina

(4a) 53.000,00
(4b) 74.70
(5) 2.490,00

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

Opis knjiženja:

- (1) Obračun nabave sirovina grožđa vlastita proizvodnja i prijenos na zalihi grožđa
- (2) Obračun nabave sirovina grožđa po ugovoru i prijenos na zalihi grožđa
- (3) Obračun nabave sirovina grožđa na tržištu i prijenos na zalihi grožđa
- (4a) Utrošak zaliha grožđa FIFO metoda 31.000kg
- (4b) Utrošak zaliha grožđa FIFO metoda 90kg
- (5) Utrošak zaliha grožđa FIFO metoda 3.000kg

4.2.2. Prosječna ponderirana cijena PPC

Na primjeru Iločkih podruma d.d. Ilok, metoda prosječne ponderirane cijene dana je u primjeru B.:

Primjer B. Nabava i utrošak zaliha sirovina i materijala na primjeru Iločkih podruma d.d. Ilok uz korištenje FIFO metode:

a) Analitička evidencija zaliha grožđa graševina

1. primka vlastitog grožđa graševina 31.000kg, nabavna vrijednost 53.000 eura
2. primka kooperanti grožđe graševina 3.090kg, nabavne vrijednosti 2.565 eura
3. primka nabava na tržištu 4.600kg, nabavna vrijednost 3.956 eura
4. utrošeno u proizvodnju 31.090kg grožđa graševina
5. utrošeno u proizvodnju 3.000kg grožđa graševina

Tablica 4. Analitička evidencija nabave i utroška zaliha sirovina grožđa graševina PPC metodom

	Datum	Opis	Količina u kg			Cijena eur/kg	Vrijednost u eurima		
			Ulaz	Izlaz	Stanje		Duguje	Potražuje	Saldo
1.	15.09.	primka vlastito grožđe	31,000	0	31,000	1.71 €	53,000.00 €	0.00 €	53,000.00 €
2.	15.09.	primka kooperanti	3,090	0	34,090	0.83 €	2,565.00 €	0.00 €	55,565.00 €
3.	15.09.	primka nabava na tržištu	4,600	0	38,690	0.86 €	3,956.00 €	0.00 €	59,521.00 €
4.	16.09.	utrošeno u proizvodnju	0	31,090	7,600	1.54 €	0.00 €	47,829.10 €	11,691.90 €
5.	17.09.	utrošeno u proizvodnji	0	3,000	4,600	1.54 €	0.00 €	4,615.22 €	7,076.68 €
	ukupno		38,690	34,090	4,600	1.54 €	59,521.00 €	52,444.32 €	7,076.68 €

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

b) Knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa metodom prosječne ponderirane cijene

Slika 13. Shema knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa graševina PPC metodom

Zaliha grožđa		Obračun nabave (grožđa)	
1)53.000,00	47.829,00 (4)	53.000,00 (1)	
2)2.565,00	4.615,00 (5)	2.565,00 (2)	
3)3.956,00		3.956,00 (3)	

Utrošene zalihe grožđa u proizvodnju vina	
(4) 47.829,00	
(5) 4.615,00	

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

Opis knjiženja:

- (1) Obračun nabave sirovina grožđa vlastita proizvodnja i prijenos na zalihu grožđa
- (2) Obračun nabave sirovina grožđa po ugovoru i prijenos na zalihu grožđa
- (3) Obračun nabave sirovina grožđa na tržištu i prijenos na zalihu grožđa
- (4) Utrošak zaliha grožđa PPC metodom 31.090kg
- (5) Utrošak zaliha grožđa PPC metodom 3.000kg

4.2.3. Metoda standardne / planske cijene

Primjer C. Nabava i utrošak zaliha sirovina i materijala na primjeru Iločkih podruma d.d.

Ilok uz korištenje metode standardne planske cijene:

b) Analitička evidencija zaliha grožđa graševina

1. primka vlastitog grožđa graševina 31.000kg, planska nabavna vrijednost 54.000 eura, stvarna nabavna cijena 53.000 eura
2. primka kooperanti grožđe graševina 3.090kg, planska nabavna vrijednost 3.000 eura, stvarna nabavna vrijednost 2.565 eura
3. primka nabava na tržištu 4.600kg, planska nabavna vrijednost 5.000 eura, stvarna nabavna vrijednost 3.956 eura

4. utrošeno u proizvodnju 31.090 kg grožđa graševina
5. utrošeno u proizvodnju 3.000kg grožđa graševina

Tablica 5. Analitička evidencija nabave i utroška zaliha sirovina grožđa graševina metodom standardne planske cijene

	Datum	Opis	Količina u kg			Planska cijena kg	Vrijednost u eurima			stvarna nabavna cijena kg	stvarna troškovi	odstupanje planske od stvarne cijene utrošenih zaliha
			Ulaz	Izlaz	Stanje		Duguje	Potražuje	Saldo			
1.	15.09.	primka vlastito grožđe	31,000	0	31,000	1.74 €	54,000.00 €	0.00 €	54,000.00 €	1.71 €	0.00 €	
2.	15.09.	primka kooperanti	3,090	0	34,090	0.97 €	3,000.00 €	0.00 €	57,000.00 €	0.83 €	0.00 €	
3.	15.09.	primka nabava na tržištu	4,600	0	38,690	1.09 €	5,000.00 €	0.00 €	62,000.00 €	0.86 €	0.00 €	
4.	16.09.	utrošeno u proizvodnju	0	31,090	7,600	1.60 €	0.00 €	49,821.14 €	12,178.86 €	1.54 €	47,878.60 €	-1,942.54 €
5.	17.09.	utrošeno u proizvodnji	0	3,000	4,600	1.60 €	0.00 €	4,807.44 €	7,371.41 €	1.54 €	4,620.00 €	-187.44 €
ukupno			38,690	34,090	4,600	1.60 €	62,000.00 €	54,628.59 €	7,371.41 €	1.54 €	52,498.60 €	-2,129.99 €

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

c) Knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa metodom standardne planske cijene

Slika 14. Shema knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa graševina metodom standardne planske cijene

Zaliha grožđa		Obračun nabave (grožđa)	
1) 54.000,00	49,281,14 (4)		53.000,00 (1)
2) 3.000,00	4.807,44 (5)		2.565,00 (2)
3) 5.000,00			3.956,00 (3)
<hr/>		<hr/>	
Utrošene zalihe grožđa u proizvodnju vina		Odstupanje od planskih cijena sirovina grožđa	
(4) 49,281,14			1.000,00 (1)
(5) 4.807,44			435,00 (2)
(6) -2.129,99			1.044,00 (3)
			-2.129,99 (6)

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

Opis knjiženja:

- (1) Obračun nabave sirovina grožđa vlastita proizvodnja po standardnoj planskoj cijeni i prijenos na zalihu grožđa sa odstupanjem od stvarne cijene
- (2) Obračun nabave sirovina grožđa po ugovoru po standardnoj planskoj cijeni i prijenos na zalihu grožđa sa odstupanjem od stvarne cijene
- (3) Obračun nabave sirovina grožđa na tržištu po standardnoj planskoj cijeni i prijenos na zalihu grožđa sa odstupanjem od stvarne cijene
- (4) Utrošak zaliha grožđa PPC metodom 31.090kg po standardnoj planskoj cijeni
- (5) Utrošak zaliha grožđa PPC metodom 3.000kg po standardnoj planskoj cijeni
- (6) Odstupanje stvarnog od standardnog troška zaliha

4.3. Analiza računovodstvenih metoda na primjeru Iločkih podruma d.d.Ilok

Tablica 6. prikazuje rezultat primjene tri različite metode evidentiranja i obračuna utrošenih količina grožđa graševine u proizvodnom procesu te njihov utjecaj na troškove u određenom razdoblju i rezultat poslovanja.

Tablica 6. Analiza utjecaja različitih metoda evidentiranja nabave i utroška zaliha grožđa

metoda vrednovanja zaliha	Utrošeno u tjeku godine			Zalihe		
	količina	trošak nabave	trošak kg	količina	trošak nabave	trošak kg
1	2	3	4	5	6	7
FIFO	34,090	55,565 €	1.63 €	4,600	3,956 €	0.86 €
PPC	34,090	52,444 €	1.54 €	4,600	7,077 €	1.54 €
STANDARNA PLANSKA CIJENA	34,090	54,629 €	1.60 €	4,600	7,371 €	1.60 €

Izvor: Izrada autora prema podacima Iločkih podruma d.d.

Analizom metoda mjerenja utroška zaliha sirovina vidljivo je da najveći iznos troška daje FIFO metoda, kao i najmanju vrijednost zaliha na kraju obračunskog razdoblja. Metoda prosječne ponderirane cijene daje najmanji trošak po kilogramu u obračunskom razdoblju, što u odnosu na FIFO metodu pozitivno utječe na krajnji rezultat ali se pritom plaća veći porez na dobit. Metoda standardne planske cijene je korisna u planiranju nabave, proizvodnje i kontrole troškova zaliha sirovina koji vode ostvarenju ciljeva poduzetnika.

ZAKLJUČAK

Računovodstveno praćenje zaliha sirovine obuhvaća ulaganja u posebne oblike kratkotrajne imovine, a u ovom slučaju promatrala se proizvodnja grožđa gdje se od zaliha materijala i sirovina vinogradarstva u kombinaciji s radom i ostalim faktorima proizvodnje plasiraju proizvodi koji su traženi od kupaca i konkurentni na tržištu. Tržišna pozicija Iločkih podruma d.d. Ilok uz planiranu proizvodnju grožđa, sa širokim krugom kooperanata u partnerskom odnosu, uspijevaju minimalizirati troškovi i održati tržišni udio na zahtjevnom tržištu vina.

Cilj svakog poduzetnika je osigurati kontinuitet, stabilnost i profitabilnost poslovanja prvenstveno kontrolom troškova primjenom obrađenih računovodstvenih metoda vrednovanja zaliha. Analizom primarnih podataka pokazalo se da svaka metoda ima svoje prednosti i ograničenja ovisno o poslovnim ciljevima, strategijama i vrsti zaliha. First in, first out metoda (FIFO) koja prvo koristi najstarije zalihe, osigurava ažurno upravljanje zalihama, no u uvjetima promjenjivih cijena može rezultirati manjom zaradom zbog većih troškova prodane robe. Metoda standardne planske cijene pruža korisne informacije za planiranje i kontrolu troškova koja zahtijeva pažljivo praćenje u razlici između planiranih i stvarnih troškova. Analizom računovodstvenih metoda, prosječna ponderirana cijena (PPC) daje realističan i uravnotežen prikaz troškova, smanjujući utjecaj promjena cijena nabave grožđa. Navedeno je ključno za poduzetnika koji se suočava s različitim izvorima nabave - vlastita proizvodnja, kooperanti i tržište.

Zaključno, sustav računovodstvenih metoda skladištenja zaliha sirovine grožđa u Iločkim podrumima d.d. Ilok trenutno zadovoljava potrebe poduzeća, no svakako postoji mogućnost za napredovanje u procesu proizvodnje i upravljanja zalihama kontrolom troškova u vinogradarstvu.

LITERATURA

- Belak, V., Božina, A., Brkanić, V., Cirkveni Filipović, T., Dremel, N., Guzić, Š., Jurić, Đ. Markota, Lj., Turković Jarža, L., Vuk, J., (2018). *Računovodstvo poduzetnika*. Zagreb:RRiF-plus.
- Benašić, Z. (2007.) *Kako je vino osvojilo svijet*. Đakovo:Tiskara PAUK Cerna
- Belak, V., Brkanić, V., Guzić, Š., Habek, M., Horvat Jurjec, K., Jurić, Đ., Trcović, E., Žic I. (2009). *Računovodstvo proizvodnje*. Zagreb: RRIF.
- Barney, J.B, Clark, D.N., (2007.), *Resource-based theory: creating and sustaining competitive advantage*. Oxford:Oxford university press.
- Belak V., Brčić-Stipčević, V., Brkanić, V, Buzadžić, M., Franc, V., Habek, M., Hrabrić, A., Kopun, V., Lončar Galek, D., Popović, Ž., Sedak-Guszak, M., Šoštaric, B., Švenda, N., Trampus, Z., Trokter, I., Veža, J. (2002). *Upravljanje zalihama i skladišno poslovanje*. Zagreb:RRiF
- Belak, V. (2002.). *Određivanje vrijednosti i knjiženje zaliha sirovina i materijala*, Zagreb: *Računovodstvo, revizija i financije*, 6., str 13.-20.
- Đurić, M. (2020.) *Računovodstveno praćenje proizvodnje grožđa i vina*, *Računovodstvo, revizija i financije*, 9, str. 50-58.
- Gulin, D., Idžojtić, I., Sirovica, K., Spajić, F., Vašiček, V., Lajoš, Ž. (2001.) *Računovodstvo trgovačkih društava uz primjenu MRS-a i poreznih propisa*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
- Gulin, D., Dragija Kostić, M., Dražić Lutilsky, I., Hladika, M., Perčević, H. Vašiček, V., (2018.) *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
- Guzić, Š., (2010.) *Računovodstvo zaliha materijala*, *Računovodstvo, revizija i financije*, 5/2010, str. 15.-30.
- Odbor za standarde financijskog izvještavanja (2023.) *Međunarodni računovodstveni standardi*. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R1803> [pristupljeno 8.9.2024.].

Poslovnih.hr, (2010): Pojmovnik. Dostupno na: <https://www.poslovnih.hr/trzista/pojmovnik-145259> [pristupljeno: 28.08.2024.]

POPIS SLIKA

Slika 1. Knjiženje nabave zaliha sirovina i materijala	3
Slika 2. Knjiženje skladištenja sirovina i materijala	4
Slika 3. Knjiženje utroška sirovina i materijala	4
Slika 4. Knjiženje uskladištenja i prodaje gotovog proizvoda	7
Slika 5. Knjiženje nabave sitnog inventara i stavljanje u upotrebu	9
Slika 6. Primjer otkupnog bloka vlastite proizvodnje Iločki podrumi d.d.	11
Slika 7. Prijenos troškova proizvodnje i skladištenje grožđa.....	13
Slika 8. Primjer otkupnog bloka vlastite proizvodnje Iločki podrumi d.d.	14
Slika 9. Shema knjiženja nabave po ugovoru i skladištenje grožđa.....	15
Slika 10. Primjer računa izdan od strane partnera Iločkih podruma d.d Ilok za kupnju sirovine grožđa graševina.....	16
Slika 11. Primjer knjiženja računa dobavljača prema Iločkim podrumima d.d. Ilok za kupnju sirovine grožđa graševina.....	17
Slika 12. Shema knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa graševina FIFO metodom.....	22
Slika 13. Shema knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa graševina PPC metodom.....	24
Slika 14. Shema knjiženja nabave i utroška sirovine grožđa graševina metodom standardne planske cijene	25

POPIS TABLICA

Tablica 1. Raspored troškova proizvodnje grožđa graševina.....	12
Tablica 2. Analitička evidencija nabave sirovine grožđa graševine	21
Tablica 3. Analitička evidencija nabave i utroška zaliha sirovina grožđa graševina FIFO metodom.....	22
Tablica 4. Analitička evidencija nabave i utroška zaliha sirovina grožđa graševina PPC metodom.....	23
Tablica 5. Analitička evidencija nabave i utroška zaliha sirovina grožđa graševina metodom standardne planske cijene.....	25
Tablica 6. Analiza utjecaja različitih metoda evidentiranja nabave i utroška zaliha grožđa ...	26